

Sygn. akt III CSK 49/18

POSTANOWIENIE

Dnia 6 czerwca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku S.B. i A.K.
przy uczestnictwie [...]
o ustanowienie drogi koniecznej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 6 czerwca 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestników S.S. i D.S.
od postanowienia Sądu Okręgowego w N.
z dnia 5 października 2017 r., sygn. akt III Ca .../17,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną uczestników S.S. i D.S. od postanowienia Sądu Okręgowego w N. z dnia 5 października 2017 r., sygn. akt III Ca .../17 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparli na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Skarżący sformułowali następujące zagadnienia prawne: 1) Czy w sprawie o ustanowienie służebności drogi koniecznej Sąd jest związany treścią wniosku co do żądanej szerokości przeprowadzenia trasy drogi koniecznej, która w toku postępowania co do zasady nie została zakwestionowana przez innych uczestników postępowania, czy też przeciwnie sąd nie jest związany treścią wniosku niezależnie od zakwestionowania tej okoliczności przez uczestników postępowania i to od sądu orzekającego należy wybór optymalnego wariantu przebiegu drogi koniecznej i czy w takim przypadku sąd jest zobowiązany kierować się wyłącznie kryteriami zawartymi w art. 145 § 2 i 3 k.c. i brać pod uwagę tylko potrzeby nieruchomości niemającej dostępu do drogi koniecznej, najmniejsze obciążenie gruntów, przez które droga ma prowadzić i interes społeczno-gospodarczy, czy przeciwnie Sąd jest uprawniony do jak najszerszego poszukiwania kryteriów pozwalających na ustanowienie służebności drogi koniecznej, również w zakresie innych aktów normatywnych w tym rozporządzeń, tak by jej ustanowienie z jednej strony zapewniało właścicielowi nieruchomości władnącej „odpowiedni dostęp do drogi publicznej”, a z drugiej strony jak najmniej obciążało nieruchomości, przez które droga ma prowadzić; 2) Czy wcześniejsze obciążenie nieruchomości służebnością drogi koniecznej, może stanowić przesłankę przemawiającą za możliwością jej dodatkowego obciążenia na rzecz właściciela innej nieruchomości władnącej i ustanowienia na jego rzecz drogi koniecznej o podobnym lub szerszym przebiegu do już ustalonej na rzecz innej nieruchomości, bez kompleksowego wyjaśnienia w jaki sposób już ustanowiona

służebność jest w rzeczywistości wykorzystywana i w jaki sposób dodatkowe obciążenie wpłynie na ograniczenie prawa własności nieruchomości obciążonej służebnością oraz czy tak zastosowane kryterium mieści się w zakresie przesłanek wskazanych w art. 145 § 1 i 2 k.c.

W uchwale z dnia 14 maja 2014 r., III CZP 14/14 (OSNC 2015, nr 1, poz. 8), Sąd Najwyższy wyjaśnił, iż odpowiedni dostęp do drogi publicznej w rozumieniu art. 145 § 1 k.c. powinien obejmować także możliwość przejazdów pojazdów mechanicznych, chyba że nie uzasadniają tego potrzeby nieruchomości władnącej, konfiguracja granic, ukształtowanie terenu lub interes społeczno-gospodarczy. Pojęcie „dostęp” ewoluuje i dostosowuje się do zmiany stosunków społeczno-gospodarczych oraz rozwoju cywilizacji i potrzeb człowieka. Jest to szczególnie wyraźne przy pojmowaniu „dojazdu”, tj. dostania się (dojeżdżania) do nieruchomości za pomocą środków lokomocji, a w szczególności samochodów.

W sprawie o ustanowienie drogi koniecznej, sąd nie jest związany proponowanym przez wnioskodawcę przebiegiem służebności, lecz ma obowiązek oceny interesu społeczno-gospodarczego na podstawie całokształtu okoliczności sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 1965 r., III CR 120/65, PUG 1966, nr 3, s. 97).

Skarżący podnosi w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej, że jeśli maksymalna szerokość pojazdów rolniczych uczestniczących w ruchu nie może przekroczyć 3 metrów, analogicznie należy założyć, iż pojazdy rolnicze, którym planowana szerokość ma zapewnić połączenie z drogą publiczną, poruszając się na ustanowionej drodze służebnej również nie będą przekraczały szerokości 3 metrów.

Sąd drugiej instancji ustanowił służebność drogi koniecznej pasem o zmiennej szerokości od 3,87 m do 4,07 m przebiegającym po nieruchomościach składających się z działek nr [...] i [...] (wnioskodawcy domagali się ustanowienia służebności o szerokości 4 m, przebiegającej po innych nieruchomościach). W tej sytuacji przy szerokości maszyn rolniczych 3 m, preferowany przez skarżących pas służebny o szerokości 3,5 m jest więc zbyt wąski, skoro od granicy zewnętrznej służebności do krawędzi maszyn rolniczych pas bezpieczny wynosiłby jedynie po

0,25 m, zwłaszcza przy przejeździe pojazdu zespolonego z przyczepą (kilkuosiowego) i przekraczającego długość 7 m.

Szerokość pasa służebnego musi uwzględniać okoliczność, że w czasie przejazdu pojazdów o szerszym nadwoziu, niż istniejąca droga, nadwozia tych pojazdów będą znajdować się w przestrzeni nad gruntem (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 1981 r., III CRN 232/81, OSNCP 1982, nr 4, poz. 62).

Dokonując wyboru wariantu przebiegu drogi koniecznej, w tym wypadku chodzi o wariant drugi, w ramach którego istnieje już służebność drogowa na rzecz innej nieruchomości władnącej, Sąd drugiej instancji wziął ten fakt pod uwagę jako jedną z okoliczności, która jednak nie miała przesądzającego znaczenia. Miał na względzie przede wszystkim, iż poprowadzenie służebności do nieruchomości składających się z działek ewidencyjnych nr [...], [...] i [...] po nieruchomościach składających się z działek nr [...] i [...], doprowadzi do najmniejszego obciążenia nieruchomości służebnych, które są wykorzystywane rolniczo jako łąki. W przypadku wariantu pierwszego i trzeciego, szlak służebny przebiegałby m.in. po działce nr [...], co do której wydano decyzję WZiZT.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.